

Faali bəhii.

Faali bɛñii.

(Le paludisme)

Texte traduit et adapté d'un canevas
par l'Equipe Nawdm

Nawdm Neerm n m Nɔngan Kɛna Kpaturu
Association pour la Sauvegarde et le Développement
du Nawdm (A.S.D.N.), B.P. 3, Niamtougou

en collaboration avec

Action Santé pour Baga (ASB)
(Centre de Santé)

1er trimestre 2004

Titre en français : Le paludisme

Traduit/adapté par l'Equipe Nawdm

Texte original : Olive Shell

Illustrations : MBANJE Bawe Ernest

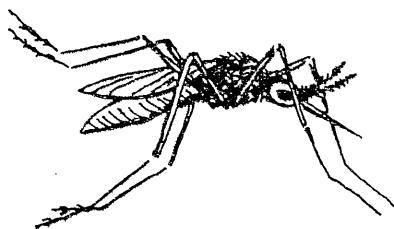
Texte original © SIL 1994

Faali bəñii.

Baaben tia miil na faali ba na bəñi bəñii hiiñin hí kuu nidba kód Toogo tantn bind wo bind. Bukai kód jul kunyɔñu blañb kaa na hí gbanu kpañ n gemmmt n welee bəñii jugun. Ka sug na t` di faali bəñii jugu nii, l` gbaama na t` miim hí gwæst.

¿ Ben sañ faali bəñii ?

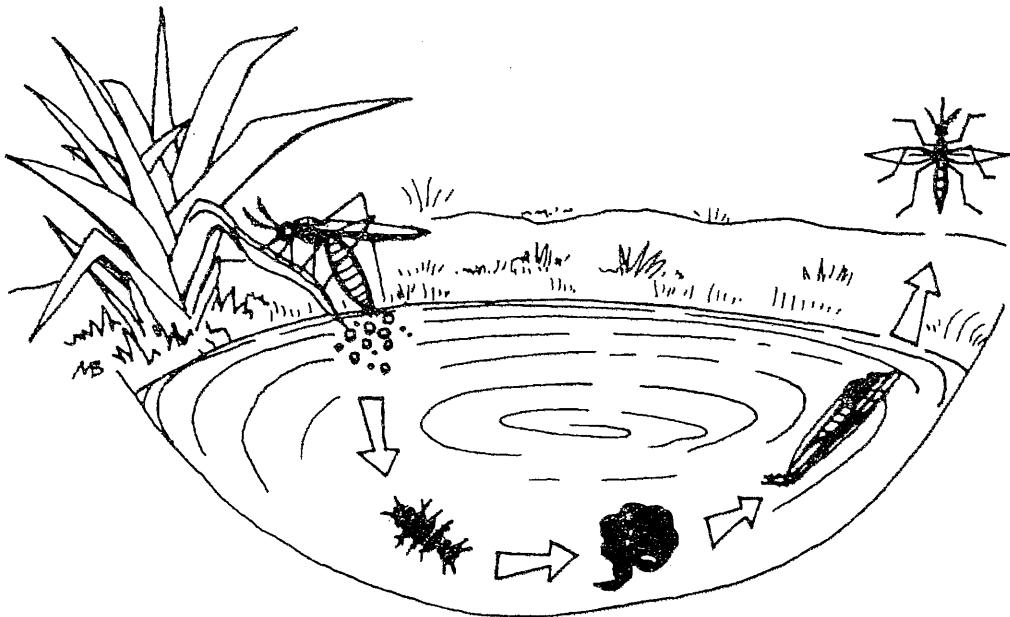
Dumii sañ faali bəñii.

Hí gool kaalai tulgu n nigigu tagn ba ree
n nan nyaaltagt kpama l̄ bafir n na hì nyɔfìl hì
kɔɔlea nyaalmii fìen. Safi na hí nyañ kɔɔlea, l̄
ba na hì nyi jiim. Tii nnii hin ror nyingu ka nyañ
nidba ka nyi bá jiim. Toju nn kee kù ragdgm
lee, hí foñnt nyeet kan ba ree laa ka moot
nyɔfìr n haarii hì ta foñnt kan laa ta dugun jarii
kaa laa sikjan.

Koolea hin nyɔñ hée nan foda goora
fialanha n há kaann ɔmínɔmíi, hii da hì bidg
duumbermii hì san hí mɔmhi jiim bağb hì
ŋmetgn hí ta nyañ koolea.

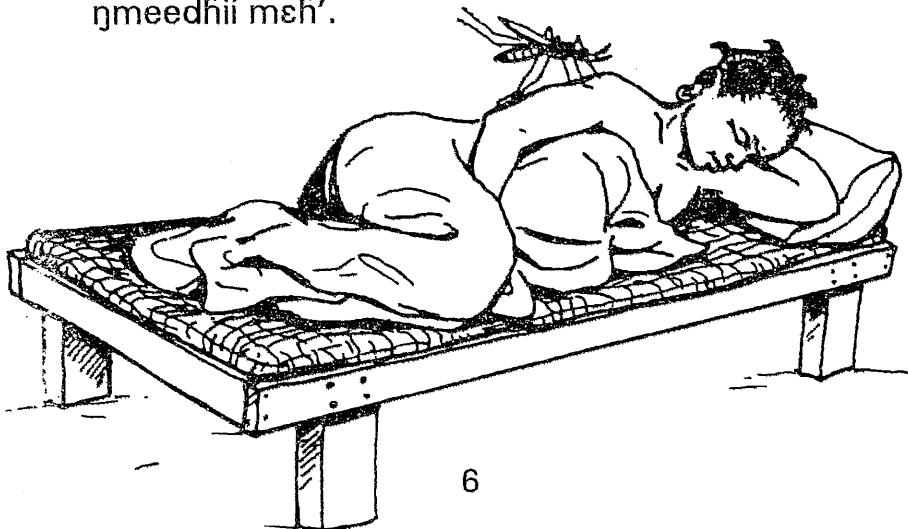

¿ Lan nnii dumga nn jibla faali bəfii t` namt ni ?

Goor diir
dumga da nyaħdg
Bamela fià ban
gbanun lameegu.
Hà jiimn kpfì faali
ŋmeedħi. Kà nyira
ħá jiim gwentah kà
ba ree faali ŋmeedħi.
ŋmeedħii ba na bii
bəfībn.

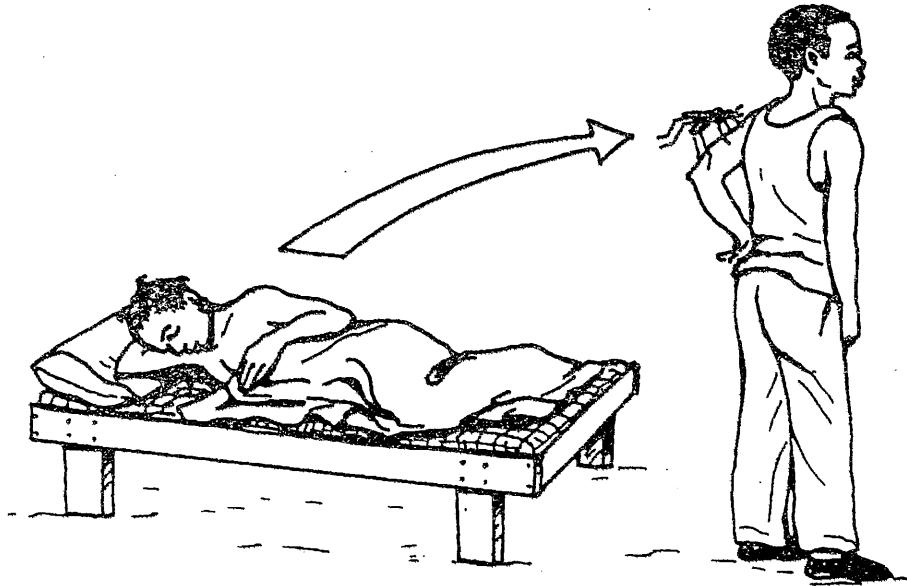

Gwelja Jibthēna goor taann. Jibthēna
ban faali. Hā jiimn ba faali ŋmeedħii kōd.
Dumga t nyaħd-wu n nyim ħá jiim n lag n
ŋmeedħii məfī'.

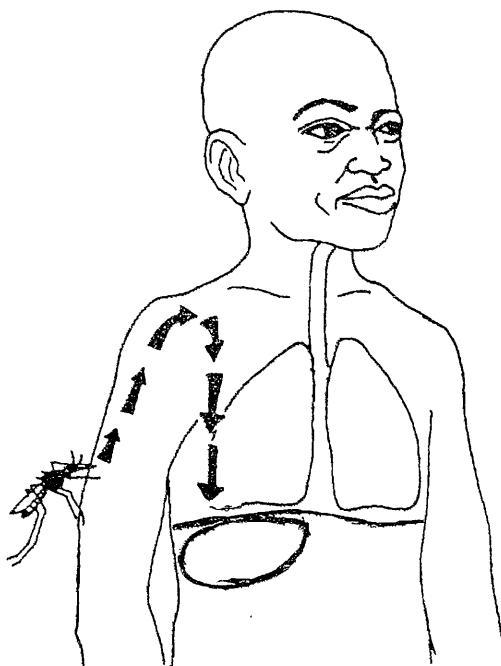
Goora halanħha n há kaann dumgee t
njmet Bamelha weenn n nyaħd-wu n lo há jiimn
njmeedhi kan ree Jibthienha jiimn hii. Goora
kwifir n há kaann faali beshii ta ba fi mug
Bamelha.

**Dumga nyil hii há ba n faali beshii wii
jiim n san tol hii há kpañ n beshii wii.**

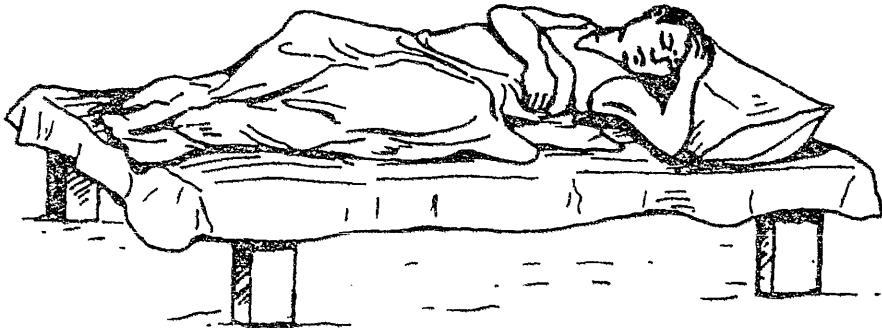

¿ Ben nnii b' ba b` g̊etg nan gwelja wo faali jonjonbii nn ba Bam̊ela jiimn lee ?

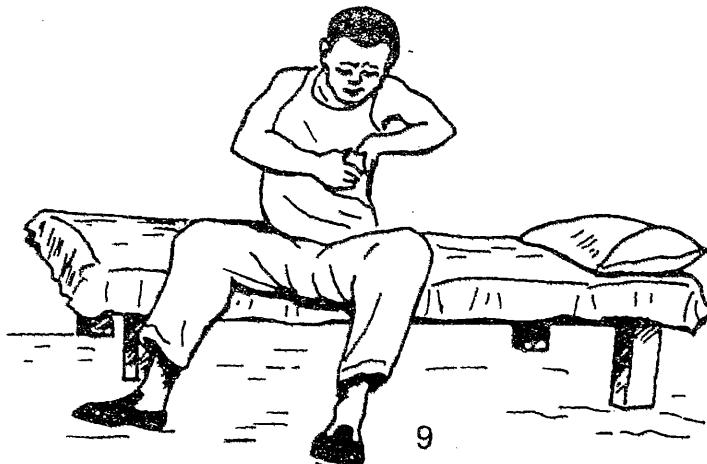
Faali ñmeedhii yalg kai kpaalee na bá bee bà nyaan-hi n nomb. Gwentañ hì ba keliigu ka linta Bam̊ela jiimn kakeñnan n san taai há kwæewrn. Ree nnii hin maantra hiyen hì heewu bëñii.

În ba hì berj há kwæewrn lee, n ñmet n jib há jiimn n form n yad n ñmet Bamela jiimn n ka gilma n há gbanu. Welee nnii Bamela bëhii nn bahda.

Bamela kpaa mi na l' ba na há taadm há bëhii ka vool raga faali bëhii wen bahaa lee wen. Tii kaa nnii faali ñmeedfi nn mœ forb ka nyi há jiim. Bëhii tagn hodg bogm n Bamela nnii kpaalaa. Há ka ju kunyɔŋu kwægdi n jiim kpañ há namtn há rarm t mœd.

¿ Lan nnii ban miigaa hii há ban faali beshii wii ?

Hii há ban faali wii jobla na :

- Hå ban tulbermgú, naasabia hita hå fien (welee fiéna gorefidrd laa tafird laa naard goor).
- Giidm mada-wu l` ba na há door dooruh'.
- Liilawen, há jugu wafí, há togan sôhí, hå huudra hærga, há noon ba totoogu.
- Bii deb loogu kpaa mad-wu.

Ka l̄ ba na f̄alaf̄ huudr t̄omb mtaf̄m goorn, h̄á nyuuru t̄ hañ', l̄ darwa-wu, h̄á rarmn haamii, f̄alaf̄ ban b̄ef̄ii kpaalaa. L̄` ba l̄ bee l̄ b̄em na faali bermi laa denderk b̄ef̄ii.

L̄` ba na bá gif̄dg tulguu sañ ka fitra h̄á dimt kpaalaa, ka yagaa h̄á f̄en nyaalnigiim b̄a heg-wu dimgu ka v̄ef̄ii-ku nyaalnigiimn. B̄a l̄og-wu b̄a sann n d̄ogdaa.

¿ Taadmteb ba h̄om ?

Gbaam-n d̄ogdhii na mig taadmteb beel h̄om. Toogo kpara f̄iihan, liin b̄em ragr ban hoñ na niivaakiin dii. Gwentañ ragvolña ta bee ka taadma faali. Wii beel f̄à werii-v rağbia n ln ba na v̄ l̄ogm goorn n nan goora ln gbaama f̄ee jugu. L̄` ba na v̄ taadm b̄ef̄hi kakeñnan gbaadm, ka l̄ la f̄ena-v wo v̄ namtn ba h̄om, l̄' kɔtɔd na l̄ ba dañt na v̄ ku joñjoñbiühii m̄enhii.

Toogo k̄orgun kpara hiihan niivaakiin
kpaa f̄ena kan ȳmeeğb h̄om l̄ bafr na nidba
k̄od duuga moot ka nyi ka kpaa vool niivaakiin
wo ln gbaama lee. Welee kaalaihiin jonjobjii h̄i
saf̄ faali hii, niivaakiin t miil n hin. Tii kaa nnii ln
gbaama na n` nyɔñlg ñyen n d̄ogdmba bà
werii-n lan nnii ln ba na n` fe ka faali yala-ñ.

¿ Niivaakiin voolb na bəfhii daa nan mug-v ba na bii həmbn ?

Haai, l' kpañ həm. T' məo-n bəfcoob na niivaakiin jañ jañ voolb hañla faali ŋmeedhi. Ka baaben tia vool niivaakiin na faali daa mug-wu l' giñda bəfhii taadmb gemmmt hí wen mugaa-wu. Tii kaa nnii ln gbaama nidkaalkahba n jañ na bà voolm niivaakiin ka kpañ n bəfhii. Bee nnii futiiba n bii n saanba.

Gbaam-n dədhii na mig hii ba naa ka ba fà bee fà voolm ragrii ka sol na faali bəfhii daa nan mug-wu. Ka l' ba na hii bee, fà ba fà werii-n ln gbaama na halah voolm raëbia goorn fee jugu.

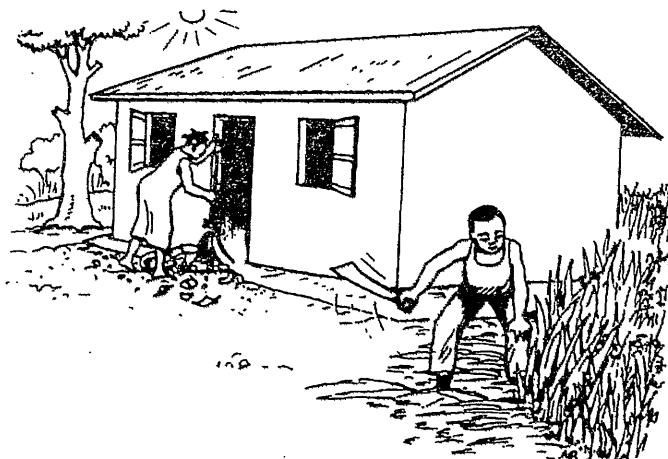

¿ Lan nnii ln ba na t` he na faali daa jaarnm-t ?

T` ba t` bee t` he want kōd hayan laa kōrgun. Kōtōd na l` kpfñ na n` taadm faali n raga n jañ'. Wo gwelja tn miig dumga neerm n lan nnii faali nn tōla lee, tn saa n` miibn ln ba na t` hēm bii.

L` ba na t` vo dumii t` kōrgu.

- L` ba na t` moogm t` haya maaru na l` sahm-t wiinga ham hōm jiba t` duunin.
- L` ba na t` fōom moot t` haya maaru na dumii daa foñntm kan, ka ta fōo moot t` nyōñr n nyaaltagt kan ba ree na dumii daa bee hí foñntm.

*L` ba na t` he na dumii daa nyɔñm hí kɔɔlea
t` kɔrgun.*

- L` ba na t` hogm lɔgt hien n nyaalm dafot
hien mɛh'.

- L` ba na t` kugm haya maaru n vatn
gaanbəft, həkpaŋkpeemt, həyabvaat n nan
kpalbsaat. Welee wantii nn hugla n nyaalm
lee, dumii t wai welee n nyəhm hí koolea.

- L` ba na t` waaliim vat t` hugl n toju nyaalm tii.

- L` ba na t` gifuum nyaalkogian holi hí ju ḥmingminii hii.

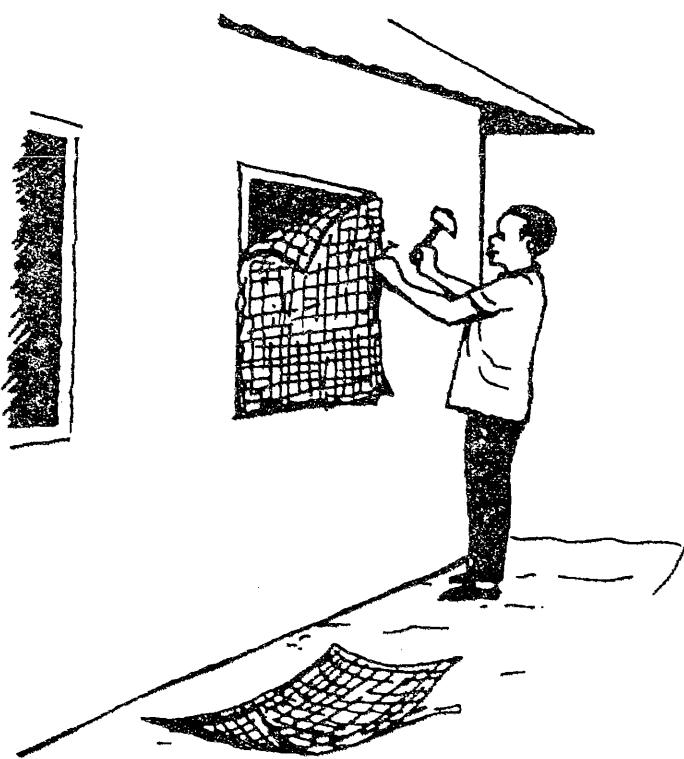

L` ba na t` he na dumii daa jibm t` duunin.

- L` ba na t` totrm tifeent vaat n huru moot
jabr fœn haaga.

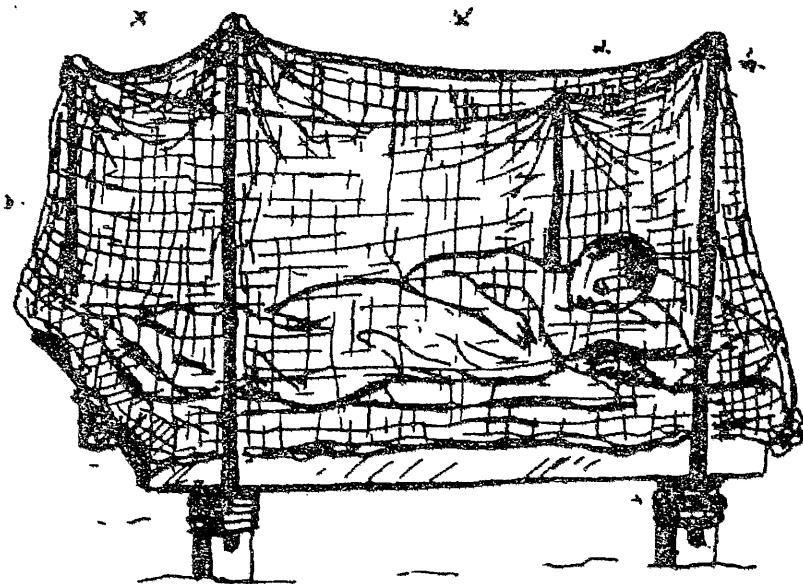

- L` ba na t`ōm muna tōntōla n duuni noon.

N` ba n` bee n` ūe na dumii daa nyañm-n.

- Ka hegaa n` ūen n bii ūen dimt jabr ūen.
- Ka ta go mund kwesen bá veñ-d ragrn. L` gbaama welee na kunidbii n kaaba goom muna kwesen na duumii daa nyañm-hi na hí gbani kpaa hañr n bëñii. Dumii ta nyañl-hi ka yala nidbermba na hí gbani ba tëñ tëñ. Futiiba mëñ ta ba na bá goom mund kwesen l` bañrn buga ká ba bá raawtn kee. Bëñii taadmba dañt ka yata ln ba na v` ūe na hì daa mug-v lee.

Hee-n gemm n` vo dumii n` korgu !

Imprimé par AFASA, Kara
No. d'impression : **70**.....

1ère édition
No. d'exemplaires : 500
Dépôt légal : 1er trimestre 2004

Prix de vente : 100 cfa